哈语文 （高中）

ورتا مەكتەپ ٴتىل- ادەبيەت وقىتۋشىلارىنا شىعارىلاتىن سۇراۋعا تۇسىنىك

ٴتىل- ادەبيەت ەمتيحانىنا تۇسىنىك

1. ەمتيحان ماقساتى:

ەمتيحان بەرۋشىلەردىڭ «ٴتىل- ادەبيەت» ٴبىلىمىن يگەرۋى جانە قولدانۋ جاعىنداعى جالپى ساپاسىن تەكسەرۋدى ماقسات ەتەدى.

2. ەمتيحانعا تىزىمدەلۋ شارتى:

ەمتيحانعا تىزىمدەتەتىندەردىڭ ٴتىل- ادەبيەت كاسىبىنەن تولىق كۇرس بىتىرگەن وقۋ تاريحى بولۋى شارت.

3. ەمتيحاندا قابىلەتكە قويىلاتىن تالاپتار:

بۇل ەمتيحاندا ەمتيحان بەرۋشىنىڭ ەستە ساقتاۋ، تالداۋ جاساۋ، ٴتۇسىنۋ ، قولدانۋ، جازۋشىلىق قابىلەتى قاتارلى بەس ٴتۇرلى قابىلەتى سىنالادى.

A. **ەستە ساقتاۋ**: بۇل باسقىشتا ەمتيحان بەرۋشىنىڭ ٴتىل- ادەبيەت جاقتاعى تاربيەلەنۋىن نەگىز ەتىپ، ٴتىل- ادەبيەت بىلىمدەرىنە قاتىستى قاعيدالارىن ەستە ساقتاۋىن تالاپ ەتەدى. ەستە ساقتاۋ ـ ٴتىل- ادەبيەت قابىلەتىنىڭ ەڭ نەگىزگى ساتىسى بولىپ تابىلادى.

B. **ٴتۇسىنۋ**: بۇل باسقىشتا شىعارمالاردى وقۋ جانە ٴتۇسىنۋ ارقىلى، شىعارمانىڭ قۇپيا مازمۇندارىن ٴتۇسىنۋ، ەمتيحان بەرۋشىنىڭ دەربەس پىكىر جۇرگىزە الاتىن، تىنباي ىزدەنەتىن ادەتتى جەتىلدىرىپ، ويلاۋدىڭ كەمەلدىلىگىن، تەرەڭدىگىن جانە سىنشىلدىعىن جوعارىلاتىپ، ۇيرەنگەن بىلىمگە ساي تالداۋ جاساۋ، ٴتۇسىنۋ، قورىتىندى شىعارۋ، جالپىلاستىرۋ، قىسقارتۋ جانە جاڭالاۋعا دايىندالۋىن تالاپ ەتەدى. بۇل جوعارىداعى باسقىشتان ٴبىرشاما جوعارى باسقىش سانالادى.

C. **تالداۋ جاساۋ**: بۇل باسقىشتا ەمتيحان بەرۋشىنىڭ ٴار جانرداعى شىعارمالاردى وقىپ، شىعارمانىڭ تىلىنەن ٴلاززاتتانۋ، وزىق ويى جانە تاقىرىبىنان ٴنار قابىلداۋ، ەستەتيكالىق قابىلەتىن ٴوسىرۋ، شىعارمالاردىڭ كوركەمدىك جانە عىلىمىلىعىنان اسەر قابىلداۋ، شىعارمالاردىڭ نەگىزگى مازمۇندارىن تالداپ، ٴوز كوزقاراسىن بەينەلەپ بەرۋدى تالاپ ەتىلەدى. بۇل الدىڭعى ساتىدان ٴبىرشاما جوعارى ساتى ەسەپتەلىنەدى.

D. **قولدانۋ**: بۇل باسقىش ەمتيحان بەرۋشىنىڭ ٴتىل جانە ادەبيەتكە قاتىستى ۇيرەنگەن بىلىمدەرىن جانە وسى جاعىندا جەتىلدىرگەن امالي قابىلەتىنىڭ قولدانىلۋىن سىنايتىن ساتى بولىپ، A، B، C باسقىشتارىن نەگىز ەتكەن، بەينەلەۋ جاقتا دامىعان قابىلەت ساتىسى بولىپ تابىلادى.

E. **جازۋشىلىق**: بۇل باسقىشتا ەمتيحان بەرۋشىنىڭ قاراپايىم ىستەردىڭ امالياتىن جانە بارىسىن كۇزەتۋ بارىسىن، ىزدەنۋ ساناسى مەن ماسەلەلەردى بايقاۋ سەزىمىن، جاڭالىق جاراتۋدا، ويلاۋ جانە بەينەلەۋدە جاڭالىق جاراتۋ، ىزدەنىپ-زەرتتەۋ جۇرگىزۋ بارىسىن سىناۋ جانە وسى نەگىزدە جارىققا شىققان جازۋشىلىق

قابىلەتىن سىناۋ ماقسات ەتىلەدى. بۇل باسقىش جوعارىداعى ٴتورت باسقىشتى نەگىز ەتكەن ٴتىل-ادەبيەتتىڭ ۋنيۆەرسال قابىلەتى جاقتا دامىعان ساتىسى ەسەپتەلەدى.

ەمتيحاندىندا A، B، C، D، E سىندى بەس قابىلەت باسقىشى بويىنشا قيىندىق دارەجەسى ۇقسامايتىن سۇراۋلار ارقىلى ەمتيحان بەرۋشىنىڭ ٴبىلىم قابىلەتى سىنالادى.

4. ەمتيحان مازمۇنى جانە وعان قويىلاتىن قابىلەت باسقىشى

1) «قازاق ٴتىلى» بىلىمدەرى جانە بەينەلەۋ

نەگىزدىك ٴتىل بىلىمدەرىن ەستە ساقتاۋ، ٴتۇسىنۋ، قولدانۋ جانە بايقاۋ قابىلەتىنە يە بولۋ.

(1) ەستە ساقتاۋ: A

قازاق ٴتىلىنىڭ ەملەسىنە قاتىستى ەرەجە- قاعيدالارى (داۋىستى دىبىستار جانە داۋىستى دىبىستار ارىپتەرىنىڭ ەملەسى، داۋىسسىز دىبىستار جانە داۋىسسىز دىبىستار ارىپتەرىنىڭ ەملەسى)، ٴسوز تۇلعاسى جانە ٴسوز تۇلعالارىنىڭ ەملەسى، وقشاۋ ٴسوز جانە ولاردىڭ تىنىس بەلگىلەرى، ٴسوز جانە ونىڭ ماعىناسى، ماعىنالاس سوزدەر، تۇلعالاس سوزدەر، قارسى ماعىنالاس سوزدەر، ٴتول ٴسوز جانە تولەۋ ٴسوز، قوسىمشالار، ٴسوز تاپتارى، سويلەم مۇشەلەرى، قۇرمالاس سويلەم قاتارلى مازمۇنداردى ەستە ساقتاۋ تالابى قويىلادى.

(2) قولدانۋ : D

① تىنىس بەلگىلەرىن دۇرىس قولدانا ٴبىلۋ.

② ٴسوزدىڭ ماعىناسىن دۇرىس ٴتۇسىنۋ، دۇرىس قولدانۋ، تالداۋ جاساي الاتىن بولۋ، تالاپ بويىنشا سويلەم قۇراي الاتىن، سويلەم تۇرلەرىن پارىقتايتىن بولۋ.

③ ىقشام سويلەمدەردى كەڭەيتىپ جازۋ، كۇردەلى سويلەمدەردى ىقشامداۋ، تالاپ بويىنشا، ۇلگى بويىنشا سويلەم قۇراي الاتىن بولۋ.

④ قۇراعان سويلەمدەردىڭ تىلدىك بەينەلەۋى دۇرىس، ويى ايقىن، سوزدەرى ٴوزارا جاتىق بايلانىسقان بولۋ.

⑤ ٴتۇرلى ستيليستيكالىق تاسىلدەردى (كوركەمدەۋ امالدارىن) پارىقتاندىرىپ كورسەتىپ بەرە الاتىن جانە ولاردان دۇرىس پايدالاناتىن بولۋ . ۇنەمى قولدانىلاتىن ستيليستيكالىق تاسىلدەرىن، كوركەمدەۋ امالدارىن پارىقتاي بىلەتىن، قولدانا بىلەتىن بولۋ.

(3) ٴتۇسىنۋ: B

① قازاق ٴتىلىنىڭ فونەتيكالىق قاعيداسىن ٴتۇسىنۋ، داۋىستى دىبىستار مەن داۋىسسىز دىبىستاردىڭ پارقىن يگەرۋ.

② ادەبي شىعارمالاردا كەزدەسەتىن كوركەمدەۋ امالدارىن تۇرگە ايىرا الاتىن بولۋ.

③ كلاسسيكالىق شىعارمالاردى مازمۇن جانە كوركەمدىك ەرەكشەلىك جاعىنان تۇسىنە الاتىن بولۋ.

④ قازاق تىلىندەگى ٴسوز تىركەستەرىنىڭ ەرەكشەلىگى جانە ونى تۇرلەرگە ٴبولۋدى يگەرۋ.

⑤ قازاق ٴتىلىنىڭ سينتاكسىستىك قاعيدالارىن يگەرۋ جانە سينتاكسىستىك قاعيدالارعا نەگىزدەلىپ سويلەم جانە

ونىڭ تۇرلەرى، سويلەمنىڭ قۇرلىسى جاقتارىنداعى مازمۇنداردى ٴتۇسىندىرىپ بەرە الاتىن بولۋ.

2) ادەبي شىعارمالار جانە قولدانبالى شىعارمالار

ادەبي شىعارمالاردان ــــ اۋىز ادەبيەتتىڭ بارلىق ۇلگىلەرى، جازبا ادەبيەتتىڭ پوەزيا، پروزا، شالقىما، دراماليق شىعارما تۇرلەرى قولدانبالى شىعارمالاردان ــــ ساياحات ەستەلىگى، احپاراتتىق ماقالالار، عىلىم-تەحنيكانى دارىپتەگەن ماقالا، ت.ب.لاردىڭ مازمۇندارىن، جازىلۋ ەرەكشەلىكتەرىن ەستە ساقتاۋ، كوركەم شىعارمالاردان ٴلاززات الۋ، قولدانبالى شىعارمالاردىڭ بەينەلەگەن ويىن ٴتۇسىنۋ تالاپ ەتىلەدى.

(1) ەستە ساقتاۋ: A

① شىعارمانىڭ اۋتورى، اۋتورلاردىڭ ٴومىر بايانىن، جاسامپازدىق بارىسىن، ۋاكىلدىك سيپاتتى شىعارماسىن ەستە ساقتاۋ.

② شىعارمالارداعى ايشىقتى سويلەم، ٴتۇيىندى ابزاتستاردىڭ ماعىناسىن ٴتۇسىنىپ (م : « ... وي ، شىركىن، ٴوزى دە شۋعا دەسە شۋعا ەدى عوي، ــــ دەدى »)، تەكستىڭ تۇتاس مازمۇنىن يگەرۋ.

③ بەرىلگەن سويلەم جانە شاعىن ۇزىندىلەردىڭ مازمۇنى، بەينەلەۋ ٴادىسى، ٴتىلى جانە كەيىپكەر وبرازىن تالداپ ، وندا بەينەلەنگەن گۋمانيتارلىق (ادامىلىق) يدەيانى ەستە ساقتاۋ.

④ ٴار جانرداعى كوركەم شىعارمانىڭ ۇزدىك ۇلگىلەرىن ۇيرەنۋگە بىرلەستىرىپ ادەبيەتتىڭ نازارياليق بىلىمدەرىن يگەرۋ.

(2) ٴتۇسىنۋ: B

① كوركەم شىعارماداعى كەيىپكەردى جانە سەزىمدىك بوياۋدى جان- جاقتىلى مەڭگەرىپ ، شىعارمانىڭ مازمۇنىن ٴتۇسىندىرىپ بەرە الاتىن بولۋ.

② نەگىزدىك بىلىمدەر مەن ەرەجە- قاعيدالاردى ناقتى ماسەلەلەرمەن بىرلەستىرىپ شەشىپ، ٴتۇسىندىرىپ، جيناقتاپ بەرە الاتىن جانە ودان قورىتىندى شىعارا الاتىن بولۋ.

③ بەرىلگەن شاعىن شىعارمالار مەن شىعارمالاردان الىنعان ۇزىندىلەردىڭ كومپوزيتسياسىن، سيۋجەتىن، جانرىن، جاسامپازدىق ستيلىن، بەينەلەۋ ٴتاسىلىن، وبراز جانە ٴتيپ، حاراكتەر جاراتۋداعى ٴادىسىن، داۋىرلىك ارتقى كورىنىسىن، ٴتىلىن، كوركەمدىك ەرەكشەلىگىن، ستيليستيكالىق ٴادىسىن (كوركەمدەۋ امالدارىن) ٴتۇسىنۋ جانە دۇرىس تۇجىرىم جاساي الاتىن بولۋ، ولەڭدەردىڭ مازمۇنى، فورماسى، ٴتۇرى، ۇيقاسى، ىرعاعى، بۋىن- بۋناعى سياقتى قۇرىلىسىنداعى ەرەكشەلىكتەردى پارىقتاي الاتىن بولۋ.

④ ٴار جانرداعى كوركەم شىعارمالاردىڭ ەرەكشەلىكتەرىن ادەبيەت نازارياسىمەن بىرلەستىرىپ ٴتۇسىندىرىپ بەرە الاتىن بولۋ.

(3) تالداۋ جاساۋ : C

① ادەبي شىعارمادان ەستەتيكالىق ٴلاززات الاتىن جانەشىعارمالارعا تۋرا باعا بەرە الاتىن بولۋ.

② قولدانبالى شىعارمالاردىڭ جازىلۋ ەرەكشەلىگى، ٴتىل قولدانۋ ٴادىسى، سيتات كەلتىرۋ ۇلگىلەرىن يگەرگەن بولۋ.

③ بەرىلگەن شاعىن شىعارمالار مەن شىعارمالاردان الىنعان شاعىن ۇزىندىلەردىڭ نەگىزگى مازمۇنى جانە كوتەرگەن يدەياسىنا تالداۋ جاساپ ، تۇسىندىرە الاتىن ، قىسقارتىپ جازا الاتىن، ٴارى اۋتوردىڭ شىعارماعا سىڭىرگەن سەزىمىن مەڭگەرە الاتىن بولۋ .

④ بەرىلگەن شاعىن شىعارمالار جانە شىعارمالاردان الىنعان شاعىن ۇزىندىلەردەگى سيۋجەتتى كۇردەلى، مازمۇنى اۋىر ٴسوز جانە سويلەمدەردى وقىعاندا بەلگىلى تۇسىنىككە يە بولعان جانە وندا بەينەلەنگەن سەزىمدىك پوزيتسيا مەن قۇن كوزقاراسىن تۋرا باعالاي الاتىن بولۋ.

⑤ بەرىلگەن شاعىن شىعارمالار مەن شىعارمالاردان الىنعان شاعىن ۇزىندىلەردە باياندالعان وقيعاعا قاراتا كوزقاراس جانە جان- جاقتىلى وي- پىكىرلەر ورتاعا قويا الاتىن بولۋ.

5. ەمتيحان فورماسى جانە ەمتيحان سۇراۋى قۇرىلىمى

1) ەمتيحان فورماسى : جابىق تۇردە جازباشا الىنادى. ەمتيحانىنىڭ تولىق ٴنومىرى 150 ٴنومىر. (مۇنىڭ ىشىندە جالپىلىق ٴبىلىم 30 ٴنومىر) ؛ ەمتيحان ۋاقىتى: 150 مينۋت. ەمتيحان سۇراۋى سۇراۋ قاعازى جانە جاۋاپ جازۋ قاعازى بولىپ ەكىگە بولىنەدى.

2) ورتا مەكتەپ ٴتىل- ادەبيەت وقىتۋشىلىعىنا ەمتيحان بەرۋشىلەرگە شىعارىلاتىن سۇراۋدىڭ كولەمى:

ورتالار جىلدىقتارعا ارنالعان «ٴتىل- ادەبيەت» وقۋلىقتارىنىڭ مازمۇنىنان %30 سۇراۋ؛ تولىق ورتا جىلدىقتارعا ارنالعان «ٴتىل- ادەبيەت» وقۋلىقتارىنىڭ مازمۇنىنان %70 سۇراۋ شىعارىلادى.

3) ەمتيحانعا مولشەرمەن%30 نومىرلىك (ٴبىر جاۋابى عانا دۇرىس) تاڭداۋ سۇراۋلارى؛ %70 نومىرلىك جاۋابىن جازاتىن سۇراۋلار شىعارىلادى.

4) ەمتيحان سۇراۋىنىڭ وڭاي- قيىندىق سالىستىرماسى:

وڭاي سۇراۋلار، قيىنداۋ سۇراۋلار، ٴبىرشاما قيىن سۇراۋلاردىڭ سالىستىرماسى: 2:3: 5 قاتىناسىنداي بولادى. تولىقسىز ورتا مەكتەپ بولىمىنەن شىعارىلعان سۇراۋلاردىڭ قيىندىق دارەجەسى ورتالاۋ مەكتەپتى ٴبىتىرىپ، ورلەپ وقۋ ەمتيحانىنىڭ قيىندىق دارەجەسىمەن دەڭگەيلەس، تولىق ورتا بولىمىنەن شىعارىلعان سۇراۋلاردىڭ قيىندىق دارەجەسى قورىتىندى ەمتيحانىنىڭ دارەجەسىنەن ٴسال جوعارى بولادى.

6. ەمتيحان سۇراۋلارىنان ۇلگى:

I جاۋاپ تاڭداۋ سۇراۋلارى

1 . ەرتەدەگى حانزۋ ادەبيەتى تۋرالى ايتىلعان تومەندەگى تۇجىرىمداردىڭ **قاتەسى:**

A . حانزۋ حالقىنىڭ 1949 ـ جىلدان بۇرىنعى ادەبيەتىن ەرتەدەگى حانزۋ كلاسسيك ادەبيەتى دەپ اتايمىز

B . حانزۋ كلاسسيك ادەبيەتىنىڭ ٴۇش مىڭ جىلدىق شۇعىلالى تاريحى بار. ەڭ العاشقى جىرلار جيناعى—«جىرناما» دەگەن كىتاپتا ەرتە زامانىنىڭ 305 ولەڭ ـ جىرى

ساقتالىپ، ٴبىزدىڭ زامانىمىزعا جەتىپ وتىر. بۇل ولەڭ- جىرلار شامامەن جاڭا ەرادان بۇرىنعى XI عاسىردان VI عاسىرعا دەيىن ارالىقتا تۋعان

C. حانزۋ كلاسسيك ادەبيەتى تاڭ داۋىرىنە جەتكەندە لي باي، دۋ فۋ، باي جۇيي قاتارلى الىپ اقىندار جارىققا شىعىپ، پوەزيا جانرى ابدەن كەمەلىنە كەلىپ، دامىدى

D. ەرتە زامانعى حانزۋ كلاسسيك ادەبيەتى يۋان، ميڭ، چيڭ پاتشالىقتارى داۋىرىندە پروزا بۇرىنعى بارلىق داۋىردەن اسىپ ٴتۇسىپ، حانزۋ ادەبيەتى تاريحىنداعى كوز جاۋىن الاتىن «ٴۇش پاتشالىق قيساسى» ، «سۋ بويىندا» ، «قىزىل ساراي ٴتۇسى» ، «باتىسقا ساپار» روماندارى جارىققا شىقتى

بۇل سۇراۋدىڭ دۇرىس جاۋابى: A

2. ۇلتىمىزدىڭ سالت- داستۇرلەرى تۋرالى بەرىلگەن تومەندەگى تۇسىندىرۋلەردىڭ دۇرىسى:

A. كارى جىلىك كادەسى —— قازاقتا كارى جىلىك قۇدالار مەن سيلى قوناقتارعا تارتىلاتىن كادەلى جىلىك سانالادى. قازاقتا كارى جىلىك ەل باسىن ساقتايدى، اماندىق كۇزەتەدى دەپ وعان ٴتىس تيگىزبەي مۇجيدى دا، كەستە توقىر دەگەن ٴبىر سۇيەگىنىڭ قۋىسنا ٴشي، شىرپى، شىبىق سياقتى جىڭىشكە اعاشتى كولدەنەڭ قىستىرادى دا، ونى وڭ جاق بوساعاعا، شاڭىراققا، قوراسىنىڭ اينالاسىنا جىپپەن بايلاپ ٴىلىپ قويادى.

B. قول ۇزىك —— سوعىم سويعاندا، مال سويىپ قوناعاسى بەرگەندە، توي جاساعاندا، مال سويىسقان ادامنىڭ قولىنا التىن يا كۇمىس جۇزىك سالادى. مۇنى قازاق كادەسىندە «قول ۇزىك» دەپ اتايدى

C. نەمەۋرىن —— قازاق كادەسىندە جاس وتاۋ ەنشى الىپ ٴبولىنىپ شىققان بىرەر ايدان سوڭ، ونىڭ تۋىستارى جينالىپ كەلىپ وتاۋدى كورەدى، تىرلىگى قانداي ەكەن دەپ ٴبىر مالىن بوساعاسىنا بايلاپ بىرىم جاسايدى. ونىسى—— جاس وتاۋدان دۋمان

ۇزىلمەسىن دەگەنى. ونى قازاق جولىندا «نەمەۋرىن» دەپ اتايدى
D. قازاق عۇرپىندا قىزبالاعا ايدار قويادى، ايدارى بار بالا ايبارلى كورىنەدى، ٴتىل مەن كوزدەن ادا بولادى، قاس وتپەيدى دەپ ايدارىنا كوزدى مارجان، قارا تاس تاعىپ ٴورىپ قويادى. ونى قازاق «ايدار تاعۋ» دەپ اتايدى.

بۇل سۇراۋدىڭ دۇرىس جاۋابى: C

3. تومەندەگىلەردىڭ ىشىندە، بەينەلەۋ ٴتاسىلى جاعىنان بايىمداۋعا جاتاتىنى:
A. ٴبىر كۇنى جايىر كىسەندى بۇزىپ شىعىپ، اۋىل شەتىنەن كەرىك تاۋىپ ٴمىنىپ، تۇندەلەتىپ جونەلەدى. ول ٴبىر بەلەگىردەن شىعا بەرە ەكى-ٴۇش اق ٴۇيدىڭ ۇستىنە شىعادى دا، ات باسىن تەجەپ، تەسىلە قارايدى
B. ٴبىر دۇرىس تانىم ۇنەمى ماتەريادان رۋحقا ٴوتۋ، رۋحتان ماتەرياعا ٴوتۋ، مىنە بۇل، ديالەكتيكالىق ماتەرياليزمنىڭ تانىم نازارياسى بولىپ تابىلادى
C. ٴيتتىڭ ەستۋ سەزىمى ەرەكشە دامىعان، ادام 6 مەتر ارالىقتان انىق ەستيگەن داۋىستى ٴيت 24 مەتر ارالىقتان انىق ەستىپ، بىلە الادى. ونىڭ ەستۋ سەزىمى ادامنىڭ ەستۋ سەزىمىنىڭ 4～5 ەسەسىندەي بولادى
D. ول بايىعىسىنداي شاشىن اق لەنتامەن بايلاعان، ۇستىنە قارا كويلەك، كوك مەشپەت، اقشۋلان كوكىرەكشە كيگەن، ٴوڭى بوزارىڭقى ەكەن، ەكى بەتىنىڭ قىزىلى دا ٴوشىپتى، كوزدەرىنىڭ قيىعىن بويلاپ اققان جاسىنىڭ تابى بار

بۇل سۇراۋدىڭ دۇرىس جاۋابى: B

III بوس ورىن تولتىرۋ سۇراۋلارى

ۇلتىمىز اسپان دەنەلەرىنىڭ قوزعالىسى جانە وزگەرىس احۋالىمەن جەتە تانىسقان جانە بۇل جاعىندا قىراۋار تاجىريبەلەر جيناعان، ايتالىق ۇلتىمىزدا: «كۇن قورالانسا، _①_ سايلا، اي قورالانسا، _②_ سايلا» دەگەن ايتىلىم بار. وسى ايتىلىمداعى بۇيرىق رايدا تۇرعان ەتىستىك _③_ دەگەن ٴسوز.

جاۋابى: ① كۇرەگىڭدى، ② اياعىڭدى، ③ سايلا

«قورقىت اتا كىتابىنىڭ» ءبىزدىڭ زامانىمىزعا كەلىپ جەتكەن ەكى ءتۇرلى نۇسقاسى بار. ونىڭ ءبىرى — «--①--»، ەندى ءبىرى — «--②--».
قورقىت ومىردە بولعان تاريحي ادام، ول ءبىزدىڭ جىل ساناۋىمىزدىڭ --③---
عاسىرلارىندا ءومىر سۇرگەن دەپ قارايدى.

جاۋابى: ① «درەزدەن نۇسقاسى»، ② «ۆاتيكان نۇسقاسى»، ③ 7- — 8-

IV قىسقاشا جاۋاپ بەرۋ سۇراۋلارى

«قامشىگەر» اتتى تەكستە قارەكەنىڭ قامشىگەرلىك ونەرى قانداي ۋاقيعالار ارقىلى كورنەكتىلەنگەن؟

جاۋابى: ءبىرىنشى، قارسىلاسقان باتىردى قامشىمەن ۇرىپ اتتان ءتۇسىرۋى تۋرالى وقيعا؛ەكىنشى، قامشىمەن جاراعان بۋرانى ۇرىپ ءولتىرۋى تۋرالى وقيعا؛
ءۇشىنشى، جاڭا سويىلعان تۇيەنىڭ جاس تەرىسىن قامشىمەن سارا ءتىلۋى جونىندەگى وقيعا.

V ىزدەنۋ، جاتتىعۋ، تالداۋ جاساۋ سۇراۋلارى

تومەندەگى سۇراۋلاردىڭ تالابىن ورىنداڭىز.

1) تولىقتاۋىشى سان ەسىم بولاتىن لەپتى سويلەم قۇراڭىز.

جاۋابى: 1) ۇلگى: ول ەكىگە ءۇشتى قوسسىن!

2)«انا» دەگەن ءسوزدى كىرىستىرىپ، كەيىپتەۋ امالى قولدانىلعان، ساباقتاس قۇرمالاس سويلەم قۇراڭىز.

جاۋابى: 2) ۇلگى: انا مەيىرلى قۇشاعىندا الديلەپ، بالاپانىن باۋلىدى.

3) «جولاۋشىلار ات جەككەن اربامەن اۋىلىنا تامان تاياپ قالدى.» دەگەن سويلەمدەگى سوزدەردى سويلەم مۇشەسىنە اجىراتىڭىز.

جاۋابى: 3) ① باستاۋىش (جولاۋشىلار) ② بايانداۋىش(تاياپ قالدى) ③ تولىقتاۋىش (اربامەن) ④ انىقتاۋىش (ات جەككەن) ⑤ پىسىقتاۋىش (اۋىلىنا تامان)

VI جازۋشىلىق

بەرىلگەن ماتەريالدى وقىپ، جازۋشىلىق تالابىن ورىنداڭىز.

ۇستىنە تۇز ارتىلعان ٴبىر ەسەك وزەنىنەن ٴوتىپ باراتىپ، ابايسىزدا تۇياعى تاستان تايىپ، سۋعا قاراي گۇپ ەتىپ جىعىلادى. جوتاسىنداعى تۇز سۋعا تيگەندە ەزىلىپ ەرىپ، ەسەك ورنىنان قايتا تۇرعاندا، زىلدەي جۇگىنەن كوپ جەڭىلدەگەنىن سەزىپ، ىشتەي قاتتى قۋانادى.

جانە ٴبىر كۇنى وسى ەسەك جەتەرلىك ماقتا ارقالاپ اپ وزەنىنەن ٴوتىپ كەلە جاتادى. كوڭىلىندە، ەگەر الگىندەي تايىپ جىعىلىپ قايتا تۇرسا بار عوي، جەپ-جەڭىل بوپ قۋناپ شىعا كەلمەك ويى دا جوق ەمەس-تى. ەسەك سونىمەن بۇل جولى ٴوزى قاساقانا تايىپ، سۋعا ادەيى توعىتىلادى. ويلاماعان جەردەن، ماقتاعا سۋ كىرىگىپ، شىلقىپ، ودان بەتەر تاستاي اۋىرلاپ، قانشا ۇمتىلسا دا قايتادان تۇرا المايدى، كۇپىرلىك ويلاعان بەيشارا ەسەك وزەن سۋىنا تۇنشىعىپ ولەدى.

تالاپ: ① جوعارىداعى ماتەريال مازمۇنىنا نەگىزدەلىپ، ٴبىر پارشا ماقالا جازىڭىز.

② ماتەريال مازمۇنىنا ساي، تاقىرىپتى ٴوزىڭىز قويىڭىز.

③ ەملەڭىز دۇرىس، جازۋىڭىز كوركەم بولسىن، تىنىس بەلگىلەرى ٴوز ورنىنا قويىلسىن، كولەمى ٴبىر جارىم بەتتەن كەم بولماسىن.

④ ولەڭ مەن ساحنالىق شىعارما جازۋعا بولمايدى. قايسى جانردا جازساڭىز سول جانردىڭ ەرەكشەلىگى كورىنەكتىلەنسىن.

⑤ يدەيالىق سەزىم (كوزقاراس) ايقىن، قۇرىلىمى شىمىر، ٴسوز- سويلەمى ورىندى قولدانىلعان بولسىن.

⑥ سۇراۋ قاعازىنداعى بەرىلگەن ماتەريالدى سول بەتى كوشىرۋگە بولمايدى.

⑦ ناقتى مەكەنجاي، ادام اتتارى مەن ورىن اتتارىن جازۋ قاجەت بولسا، XX پەن تاڭبالاڭىز.